

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter Religiosi Societatis ad saeculum dimitti possint. punct. 20.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

fuert committere, merito præſumi poteſt eadem & grauiora commiſſurus; quo caſu eſt ille religioſus de facto incorrigibilis non fit, quia non fuit correctus; eſt tamen incorrigibilis ex iuris præſumptione. Quando ergo aliqua religionis regula permittit ob aliquod delictum ſemel commiſſum, poſſe eam à religione expelli, ideo eſt, quia præſumit eadem, & ſimilibus commiſſurum; ac proinde eſt incorrigibilem iuris præſumptione; licet non fit de facto, quod videtur ſufficere ad expulſionem. Præterea eſt ſpectato in iure communi incorrigibilitas de facto expulſioni neceſſaria eſſet; at ſpectatis religionum priuilegiis minimè neceſſaria eſt. Sunt enim plura religionum priuilegia concedentia expulſionem pro graui, & atroci delicto, cuius reus ſine magno religionis detrimento non poteſt inter religioſos contineri, vt Leo X. Minoribus conceſſit, & Pius V. religioni, S. Hieron. & Greg. XIII. in bulla incipiente, cum alijs Præpoſito generali Societatis, pro vt refert Suarez tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. cap. 4. num. 11. atque ita docent Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 16. quaſt. 3. Sanch. lib. 6. ſumm. cap. 9. num. 5. Suar. dicto cap. 4. num. 11.

8. Quæ autem ſunt hæc delicta graua, ob quæ ſemel perpetrata excludi à religione poſſit arbitrio ſuperioris relinquuntur, niſi à regula deſignata ſint. Putare ſane peccatum, quod à ſæculari commiſſum poenam mortis mereret expulſione dignum eſſe; quia raro huius criminis reus abſque nota religionis contineri in religione poteſt.

9. Dabitur tamen doctores an tacuiſſe in profeſſione impedimentum, quo cogitatio nequaquam in religionem admittendus eſſet, præſertim ſufficientem cauſam expulſioni v. g. Si celati te eſſe morbo gallico affectum, vel eſſe ex infecto ſanguine Iudæorum, vel Maurorum deſcendentem, vel eſſe aere alieno grauius oppreſſum? Affirmant Nauar. lib. 3. conſult. de Regularib. conſ. 25. alijs 40. Sorb. in compen. priuileg. menſuranc. verbo nouitius, poſt 7. notab. §. 5. principaliter. Vega 2. tom. ſum. cap. 50. caſu 4. Eman. Sâ, verbo religio. num. 34. Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 37. num. 53. Layman. reputat probabile, lib. 4. ſum. tract. 5. cap. 13. num. 1. Mouentur quia per errorem à te inuſtè cauſatum religio tuam profeſſionem acceptauit; & te in ſuam poteſtatem recepit; poterit ego te in poenam delicti commiſſi à te expellere, eſto profeſſionem nequeat tritare. At nullatenus credo ob huiusmodi culpam te poſſe à religione expelli; potes enim alia via ſufficienter puniri, & aliorum ſcandalo, ſi forte fit, fieri facile ſatis; præcipue cum hæc culpa non fit ex illis, ob quas religio notat, & infamiam patitur; creditur cum religionis zelo, & affectu potius quam malitia commiſſam. Non igitur afficiendus eſt hæc grauiſſima poena; & ita tradit Man. Rodr. quaſt. regul. 13. quaſt. 17. art. 9. Sanch. retractans ſententiam lib. 5. ſum. cap. 4. num. 56.

10. Præter cauſam expulſionis requiritur poteſtas in ſuperiore expellente. Quia eſt actus iuriſdictionis grauiſſimus. Hæc poteſtas, ſi ius commune ſpectemus, omnibus ſuperioribus acceptantibus profeſſionem conceditur; quia ipſi ea conditione profeſſionem acceptant, vt obligentur profeſſum ſecuti retinere, dum ſecundum regulam vixerit, quare deficienti profeſſo à regula, poterit ſuperior ex vi profeſſionis illum à ſe eicere. Verum ex ſpecialibus priuilegiis, ſingulariſque religionum conſtitutionibus hæc poteſtas Generali conceſſa eſt, ipſique regulariter referuata; ac proinde Provincialibus non à iure ordinario, ſed ex ſpeciali commiſſione competit, vt bene notauit Suar. tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. cap. 4. num. 19.

11. Qualiter autem Generalis, vel Provincialis procedere debeant in hac grauiſſima cauſa? Breuiter dico delictum plene probandum eſſe iuxta formam iudicariam vniuerſi cuique religionis; ſeruandaque eſſe conditiones ab ea in expulſionis cauſa præſcriptas. Quocirca ſi aliquid ex his omiſſum fuerit, poterit, & debet expulſus appellare: quod maximè facere poterit, ſi ſuperior careat poteſtate expellendi, vel cauſa expulſionis illegitima præſumatur; interimque religio alere tenetur expulſum, quia plene expulſus non eſt, cum per appellationem executio ſententiæ ſuſpendatur; inſuperque obligatur concedere expenſas neceſſarias ad litem, ſi aliunde expulſus non habeat. Valaſc. conſ. 7. n. 3. tom. 1. Menoch. lib. 1. præſumpt. quaſt. 34. num. 21. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 9. num. 8.

P V N C T V M XX.

Qualiter religioſi Societatis ad ſæculum dimitti poſſint.

S V M M A R I V M.

1. Duplex genus religioſorum Societatis IEſV diſtinguitur.
2. In Societate IEſV minor cauſa requiritur, vt religioſus profeſſus expellatur, quam in alijs religionibus.

3. An religioſi non profeſſi expelli poſſint nulla cauſa intercedente? Arguitur pro parte affirmatiua.
4. Verus eſt ſocietatem obligatam eſſe retinere ſcholares approbatos, & coadiutores formatos, dum ſe iuſta cauſa non offerunt.
5. Hanc obligationem contrahit ſocietas non ſolum ex ſuis conſtitutionibus, ſed etiam ex voborum emiſſione.
6. Satisfit rationibus contrarijs.
7. Enumerantur cauſa, ob quas Societas religioſus non profeſſus dimittere poſſit, qua à D. Ignat. ad 4. capita reducantur, & primum, & ſecundum enodantur.
8. Explicatur 3. & 4. caput.
9. Si ex ſibi cauſa dimiſſionem obtineas, apoſtata es, & licet à votis non euades.
10. Si ex cauſis veris, ſcilicet grauib. delictis ſue extorquendi dimiſſionem perpetratu dimiſſionem obtineas, dimiſſio non valet.
11. Si iniquis medijs dimiſſionem extorqueas, obligas ad religionem redire. Et quid circa tu dimiſſionem.
12. Si magna inſtantia, & continua importunatione dimiſſionem extorquens, valet dimiſſio, eſto vari à peccato mortali excuſers.
13. Culpam mortalem committis, ſi mediocrem diligentiam adhibeas in vitandis culpis; ex quibus præſumit te à religione eiciendum.

1. **D**vplex eſt religioſorum genus in Societate. Alij ſunt religioſi ſimplicibus tantum votis alligati, alij ſolemnibus. Quicunque ex his dimitti poſſunt, ſed diuerſimodè. Nam ligati votis ſimplicibus dimittuntur liberi. Alij vero ſunt votis ligati, ſicuti cæterarum religionum profeſſi: ſi habeant 2. p. conſtit. cap. 1. & 2. & in Bulla Greg. XIII. incipiente *Ascendente domino*. Hæc autem diuerſitas, vt conſtat ex dicta bulla natiuitur ex modo diuerſo, quo hæc vota ſimplicia, & ſolemnia emittuntur, & a religione acceptantur. Nam emittentes vota ſimplicia religioni traduntur, quocirca ipſa religio eos retinendos eſſe iudicauerit, quare ſi religio iudicet expediens eſſe eos dimittere, ceſſat eorum obligatio ad vota ob defectum conditionis ſub qua fuerunt emiſa. At profeſſionem, ſeu ſolemnia vota emittentes non ſub ea conditione emittunt, ſed abſolute, ipſaque religio ſe obligat ad illos ſaltem quoad vinculum, & votorum firmitatem perpetuo retinendos, ac proinde cum illos dimittit, liberos dimittere non poteſt, ſed votis ligatos. Poretas hæc dimittendi tam profeſſos, quam non profeſſos penes ſolum Præpoſitum Generalem reſidet, eamque aliquando provincialibus committit reſpectu non profeſſorū, quæ omnia conſtat ex dict. 2. p. conſt.

2. Difficultas ergo eſt, an requiratur cauſa, & quæ hæc fit ad horum expulſionem; Et quidem ad expellendos profeſſos nemini eſt dubium, cauſam grauiſſimam requiri. At cenſeo minorem, quam in alijs religionibus requiri, eo quod in 2. p. conſtit. cap. 2. vbi de cauſis, ob quas tam ſcholares, quam profeſſi poſſunt dimitti (generaliter enim loquitur de omnibus dimittendis, vt conſtat ex finalibus verbis præcedentis, cap. 1.) plures opponuntur, quæ in alijs religionibus inſufficientes eſſe iudicantur: ibi enim vt cauſa ſufficiens expulſionis enumeratur; tacite multoſe impedimentum aliquod graue ſecundarium ex præſcriptis à Societate, cuius tactum ſeruatem ſuperiori puncto probauimus non præbere alijs religionibus ſufficientem expulſionis cauſam. Præterea Greg. XIII. in bulla quæ incipit *cum alijs*, nulla incorrigibilitatis mentio facta decernit Præpoſitum Generalem dimittere poſſe profeſſos ex cauſis id exigentibus, quæ ſunt omnes illæ, quibuscumque profeſſus non poteſt abſque graui religionis iactura in Societate detineri. Et licet ex his cauſis aliæ etiam religiones ſuos profeſſos dimittere poſſint; at quia Societas ſaluti proximorum perpetuo incumbit, facilius qualibet grauis culpa huius ſui obſtare poteſt. Tum quia de ipſis ſic delinquentibus non ſatis ſedit Societas iterum lapſuros non eſſe, cum inter multa perditionis pericula continuo verſentur. Tum quia nec ſiſt eo fructu, & vtilitate, ac bono Societatis nomine numeri ſuo factiſacturos. Et conſtat optime ex his, quæ de Præpoſito Generali tradit 9. p. conſtit. cap. 4. §. 7. ibi enim ob peccata mortalia in æternum actum prudentia, ac nominatim ob copulam carnalem, vnumerationem cuiuſquam, ex redditibus collegiorum aliquid ad proprios ſumptus allumere, vel cuius extra Societatem donare, vel aliqua ſtabilia bona dormorum, ſi aut collegiorum alienare, vel prætam doctrinam habere: ſi de re ſufficientiſſimè conſtat ſtatuit poſſe Præpoſitum Generalem non ſolum ab officio, ſed etiam à ſocietate, ſi opus fuerit, remoueri. Si igitur Præpoſitus Generalis ob quolibet peccatum ex ſupradictis à ſocietate dimitti poteſt, ſi id ad maiorem Dei gloriam, & vniuerſale bonum Societatis expedire fuerit iudicatum; à fortiori quilibet particularis à ſocietate dimitti poterit. Minorem ergo cauſam Societas ita ſuis profeſſis dimittendis requirit, quam aliæ religiones: ita tradit Suar. 4. de relig. tract. 10. lib. 11. c. 1. & 7. 2. v. g. que in ſumm. 3. 81

3. Si verò de religiosis non professis loquamur, alicui videri posset nullam causam ad horum expulsiōnem saltem validam requiri. Hæc enim requiri poterat vel ex constitutione, & regula, vel ex contractu, quem inire religiosus cum religione per vota simplicia. Si solum ex constitutione, & regula (vt docet Sanch. lib. 6. sum. cap. 9. num. 61. sine, & num. 64. Ribadeneira cap. 13. in princ. de institut. Societ.) cum nulla constitutio, & regula ad peccatum obliget, nullum Generalis peccatum committeret, si absque causa hos religiosos dimittat. Et est peccatum aliquod committeret, sicuti committit superior nouitium sine causa à religione expellens, quia tamen constitutio, & regula dimissionem non irritat, tenebit factum, sicut tenet in nouitio sine causa dimisso. Si autem dicas, ex contractu imbibito in vororum simplicium emissionem causam expulsiōnem, quod religiosus se tradit religioni obsequiturum, & religio obligatur perpetuò eum secum retinere, nisi causa iusta adit dimissionis, obstat primò, quia nulla esset differentia horum religiosorum à religiosis professis, quos societas obligatur retinere, dum causa iusta dimissionis non adest. Secundo; quia repugnat modo, quem societas seruat in horum vororum admissione: admittit enim nullam in se suscipiendo retentionis obligationem, sed quousque ipsa retinere voluerit & sub ea conditione religiosus vota emittit, ipsique emittenti manifestatur, vt habetur exam. cap. 6. §. 3. litt. A, & cap. 6. §. 1. & 2. & 2. part. constitut. e. 1. litt. A, & §. 5. part. constitut. c. 4. litt. B, & D. Ergo nolente religione religiosum retinere euasceret obligatio, quæ à religionis voluntate dependebat: si enim te in seruum alicui traderes quousque ipse te in seruum habere voluerit, non obinde dominus hanc traditionem acceptans obligatus est te in seruum retinere, sed poterit, cum sibi placuerit te manumittere. Idem est si te traderes obsequiturum Xenodochio, dum prelati illius te retinere iudicauerit, poterit prelati non obstanti hac traditione te absque vlla causa à Xenodochio expellere: sed eodem modo te tradis vota simplicia in Societate emittens, vt constat ex locis constitut. adductis, & ex bulla Gregor. X I I. incipiente *Ascendente*, vbi inquit Gregor. quantum est ex parte ipsorum perpetuò, ex parte vero Societatis iuxta Apostolica quædam, & constitutiones prædictas tamdiu obligati, quamdiu Præpositus Generalis eos in Societate retinendos esse iudicauerit. Ergo nulla causa ex vi huius incorporationis requiritur, vt possis à religione dimitti. Præterea §. p. constitut. cap. 4. & litt. D. dicitur hæc vota in manibus cuiusquam non emitti, neque ea prelatum admittere, sed soli Deo offerri, & non homini. Si igitur religio ex horum vororum acceptatione obligationem haberet secum retinendi religiosum, iam vota non soli Deo, sed homini offerrentur, & in manibus hominis emissa essent, homoque illa admitteret. Ne ergo contra constitutionem procedamus, asserendum est, nullam Societati obligationem esse retinendi ex vororum simplicium emissionem.

5. Nihilominus verius est non solum ex constitutionibus, & regulis, sed etiam ex vororum emissionem obligatam esse Societatem secum retinere scholares Approbatos, & coadiutores firmatos, dum non se offerri iusta causa expulsiōnis: sic docet, & late probat doctissimus Franc. Suar. Societas Iesv deus, & ornamentum t. 4. de relig. tract. 10. lib. 2. c. 9. num. 10. & seq. Et quidem obligatam esse Societatem ex vi suarum constitutionum luce meridiana clarius est. Nam loquens S. Ignatius in exam. gener. cap. 6. in eius declaratione dicit. Non est iniustum (vt patet in literis Apostolicis) si societas libertatem ad eos dimittendos, quando non faciunt, quod debent, retinet. Expendo conditionalem, quando non faciunt quod debent: quasi solum ea conditione stante Societas libertatem habeat: & paulo inferius inquit: Nec id (scilicet) Societate religiosus expellere) sine causis iustissimis fieri debet. cap. 7. §. 1. de scholaribus è Societate dimittendis vel admittendis inquit: Libera tamen manebit societas, nec tenebitur ad eos admittendos ad professionem, nec in coadiutores formatos, si studiorum tempore malè se gererent, adeo vt superior Societatis existimaret Deo gratum non fore, si in eam admitterentur, & tunc ipsi suis votis soluti erunt. Ex quibus verbis constat per argumentum à contrario, si scholares tempore studiorum non se malè gererent, societatem teneri ad eos admittendos ad professionem, vel in coadiutores formatos, & à fortiori ad eos non expellendos. Deinde expendendo cum Suar. particulam tunc, quæ indicat solum eo casu scholares à votis solui posse; quo superior existimaret Deo gratum non fore, si in societatem admitterentur. Ergo non pro libito solui à votis possunt. Præterea 2. p. constitut. vbi de dimittendis agit varæ præscribuntur causæ dimissionis, quod necessarium non esset, si superior pro libito religiosus expellere posset. Id ipsum expressit Gregor. X I I. in bulla. *Quanto fructuosius*, vbi postquam dixerat non posse scholares absque vicio Apostolicæ Societatem fugere, subiungit. Quamuis rationabili ex causa, iuxta constitutiones eadem ab iplo Præposito Generali dimitti, & votis huiusmodi liberari

possint. Ergo absque rationabili causa non censet Pontifex posse dimitti. Neque his obstat, quod aliis in locis voluntati iudicio, & arbitrio Præpositi Generalis hæc dimissio committatur, quia committitur arbitrio, & iudicio recto, & voluntati ratione regulata, quæ esse non potest absque causa iusta, vt multis allegatis probat Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 13. Sic ergo cerum spectatis Societatis constitutionibus non posse absque iusta & rationabili causa religiosus non professus dimitti.

5. Hinc infero, non solum ex ipsis constitutionibus, sed etiam ex vororum emissionem hanc obligationem habere societatem. Nam religiosus se tradit religioni, vt ab ipsa retineatur, prout ipsa obligata est sic traditum retinere, at religio ex suis constitutionibus obligata est religiosum retinere, dum non se offert expulsiōnis legitima causa. Ergo religiosus se tradit religioni retinendum, dum non fuerit causa legitima expulsiōnis. Ergo religio hanc traditionem acceptans non poterit absque legitima causa religiosum à se expellere, quod si contra fecerit, nulla erit talis dimissio vtpote facta à non habente potestatem. Quocirca hæc traditio religiosi est longè diuersa ab ea libera traditione, qua te in seruum, & in Xenodochij obsequium tradis, de quibus fit mentio in contraria sententia. Nam religiosi traditio fit sub obligatione, quam habet societas neminem dimittendi absque rationabili causa. Illæ vero traditiones sub nulla obligatione fiunt, cum dominus, & administrator Xenodochij nullam habeant, neque ex tua traditione subire velint. Præterea si societas ex vororum scholarium emissionem, & illorum acceptationem nullam haberet obligationem retinendi religiosum, vix vlla differentia inueniretur inter religiosum, & eum, qui tempore nouitatus, ea vota ex deuotione emittit: si quidem vterque obligatus manet ea vota seruare, & in religione perseuerare, dum religio detinere voluerit ipsa tamen religio obligationem retinendi non suscipit. At negari non potest Societatem specialius obligatam esse ad retinendum religiosum, quam non religiosum? quia religiosus est membrum Societati unitum, ipsique incorporatum, & vt tale à religione susceptum, ergo non pro libito, & absque iusta causa à se expellere poterit, sicut validè expellere potest nouitium vota ex deuotione emittentem.

6. Neque obstant rationes contrariæ, quibus iam ex parte satisfactum est. Ad primam dico esse maximam differentiam inter religiosum professum, & non professum. Nam est vterque conueniat in eo quod non possint dimitti absque causis; differunt tamen in eo, quod minor causa requiritur ad dimittendum non professum, quam professum. Item differunt in modo dimissionis. Nam professus dimittitur votis ligatus, & non professus à votis absolutus: diuersimodè enim se tradunt religioni retinendos. Nam professus se tradit retinendum à religione perpetuò quoad professionis vinculum, & subiectionem prelati debitam: quoad actualem verò gubernationem, quousque causam nociuam religioni dederit, ipsaque religio eum retinere voluerit non professus se religioni tradit tã quoad vinculum, quam quoad actualem gubernationem, dum ipsa religio rationibus causis ducta retinere iudicauerit. Ad secundam rationem desumptam ex modo, quem societas seruat in non professorum admissionem ex probatione nostræ sententiæ satisfactum est. Ad tertiam fateor locum illum constitutionis difficile esse, sed ne contrarius sit tum aliis religionum locis, tum bullis summorum Pontificum, cum rationi naturali dicendum est, ea vota scholarium in nullis manibus ferri quoad effectum, & obligationem ea seruandam in suo robore, & firmitate; non tamen quoad effectum acceptationis, ne absque legitima causa soluantur. Alias si societas hæc vota non acceptaret, sicuti nouitij vota ex deuotione emissa non acceptat, nulla necessitas esset faciendi hæc vota coram Præposito Generali, vel illius vices tenente, sed secretò facta eandem inferrent obligationem, eundemque statum religiosum constituerent, quod non est dicendum.

7. Restat explicare causas, ex quibus Societas suos religiosos non professos dimittere possit. Hæc omnes numerantur à sanctissimo Ignatio 2. p. constitut. c. 2. easque ad quatuor capita reducit. Primum est, si grauius diuina maiestas offenderetur ex tui in Societatis retentione: eo quod ita sis perditus moribus, vt incorrigibilis censearis. Ex hoc tamen capite etiam professi in aliis religionibus dimitti possunt. Secundum est, si existimaretur tui in Societate retentionem contra Societatis bonum fore, quia bonum commune singulari est præferendum, statimque S. Ignat. subiungit, quando censenda sit retentio contra Societatis bonum; primò, si in probationum decursu aliqua impedimenta, vel insignes defectus, quos antea in examine tacuisses, detegerentur; quia religioni præstat infidelem, & deceptorum in re magni momenti non retinere. Sed quia contingere potest, vt aliis dicitur ad diuinum obsequium polleas, ministerisque Societatis exequendis apertus sis, prudentia superioris relinquatur, an re vera sis dimittendus. Quod si tempore ingressus morbum, quo laborabas, vel dispositionem ad illum detexisti, & sub ea conditione admissus fuisti ad Societatem, vt periculum fieret tuæ sanitatis.

sanitatis, postmodum vero teritur te non conualescere, nec labore Societatis ferre posse, in posterum, poteris dimitti, quia tibi sub ea conditione admisso nulla irrogatur iniuria, & ex alia parte religioni expedit inuitis ministris non habere, si vero ingressus es in societatem sine ulla conditione, manifestata quidem infirma corporis valetudine, sed spe concepta, quod ad maiora aptus esses futurus, neque esse experimento comprobatur, dimitti quidem poteris; quia cessat conditio, sub qua tacite fuisti admittis, scilicet aptitudo ad res maioris momenti. Verum est hoc ita sit considerandum tamen est num dimitte debeas, necne; Si enim aliquo modo vultis religioni esse potes, ipsæque religio abque suo graui detrimento te retinere potest, credo sine dubio te potius esse retinendum, quam dimitrendum; quia defectus ille est tibi inuoluntarius, & in eo manifestando te fidelem cum religione ostendisti, absolute tamen, vt dixi, dimitte potes, quia euasit conditio, sub qua tacite fuisti admittis 4. *part. consilii. cap. 6. N.* Sed vt omnis occasio dubitandi tollatur, & hoc negotium maiori cum iustificatione fiat, cautum est *exam. gener. cap. 7. §. 2.* si quando studiorum tempore qui maiorem ad ea professionem animi præ se tulerunt, quam ad aliud in Societate ministerium, ostenderent, ac certum iudicium præberent, vnde Societas, vel eius superior in Domino sentiat eos idoneos non esse, vt in literis proficiant; eo quod ingenio, vel sanitate corporis destituantur, vel aliis defectibus laborent, interrogatur inquam; an patienter se dimitti à Societate, dum ab omni voto, & promissione liberi maneat, sint laturi. At si cum sanis ingressus fueris in obsequio Societatis in agritudine incidisti, ob quam ministeris Societatis inepertus existat, nequaquam poteris dimitti, si tu ipse non consentias; quia esto illa causa ex parte Societatis sufficiens sit ad expulsionem; eo quod ipse inutilis sis; impeditur tamen illius executio, dum tu dimissioni contradicis; quia hac contradictione posita dimissio charitatis esset contraria. At si tu dimissioni consentias, vt verè consentire potes; quia existimas extra religionem salutem recuperaturum, vel fortè liberius Deo obsequaturum poteris dimitte, quia cessat impedimentum; ratione cuius illa causa de se sufficiens executioni mandari non poterat: sic declaratum est *decreto 50. alias 39. congreg. 5. n. 3.* Deinde subiungit S. Ignat. retentionem esse contra Societatis bonum, si damnum allaturus malo vitæ exemplo iudicaris; ac præcipue si iniquum te ostendas, & verbis, aut actibus offendiculum aliis præbeas; præcipue si ad instabilitatem in vocatione suadeas, vel ad discordiam, vel si quid contra superioris, vel commune Societatis bonum moliaris. Te enim eo casu tolerare charitatis non esset, sed viri contrarij quidem in eo, qui tenetur conseruare quietem, & bonum statum Societatis commissa. Quando autem non tam propter rationem, vel magnitudinem peccati quam ob remouendum offendiculum, quod aliis præbuit, dimitte debes, si aliquo aptus sis, expendet prudentia superioris, an expediat, facultatem tibi dare, vt ad locum alium Societatis valde remotum eandem non egrediendo proficiscaris.

8. Tertium, & quartum caput, ex quo sufficiens causa dimissionis desumitur ad supradictum secundum reduci possunt. Tertium enim est, si tua in Societate perseverantia iudicaretur esse in tui, & Societatis damnum. Quod tam ex parte corporis, quam ex parte animi potest accidere. Ex parte corporis, inquit S. Ignat. accidet, si tempore probationis (hoc est) ante professionem, vel gradum coadiutoris formati deprehendat morbum, vel debilitatem habere, quocum non posses progredi in laboribus, quos noiter procedendi modus requirit ad Deo in eo seruendum. Sed hæc causa explicanda est iuxta superioris dicta; expendendum enim est, an post vota biennij contraxeris eam infirmitatem, an ante; nam si post, non præstat sufficientem causam dimissioni, nisi contumacia; Si ante, absolute dimitte potes, vel quia malitiose raquisti vel quia sub periculo salutis, vel spe aptitudinis ad res maioris momenti admittis fuisti. Prudentia tamen superioris relinquatur; an te ipsa dimissio expediat, vt notatur 4. *p. consilii. cap. 6. in declarat. litt. N.* Ex parte rerum animæ, inquit S. Ignat. accidet quando ad probationem professionis admittis, te componere ad vitam sub obedientia, & iuxta modum procedendi Societatis ducendam, non posses, quod nequeas, vel nolis proprium tuum sensum, vel iudicium, infringere, vel propter alia impedimenta, quæ à natura, vel consuetudine permanerent; tunc enim merito esses expellendus, quia aliis cederes in offensionem. Quartum caput, quod est, si tui in Societate retentio cederet in damnum aliorum, qui de Societate non sunt, etiam præstat sufficientem expulsionis causam; quia bono nomini Societatis contradicis ministros suos cum iniuria tertij retinere. Quapropter, si deprehendaris, te vinculo matrimonij, vel seruitutis legitime, vel ære alieno magni momenti astrictum esse, expelli debes, & præcipue cum ea tæneris, dum initio examinatus fuisti: ideoque hoc caput ad secundum reduci potest.

9. Illud vero omnino aduertendum duxi, te liberum à

votis non dimitti, sed verè esse apostatam, & apostatam censuris, & pœnis subiaccere, si dimissionem obtineas non ex veris, sed ex fictis causis, vt si fingas graues lapsus carnis, grauique alia peccata, vel grauem difficultatem in illis sustentandis ad dimissionem extorquendam. Hæc enim dimissio nulla est eo quod non addit cauta ratione cuius concessa fuisse traditur expressè in *congregat. 7. decreto 18. §. 4.* & docuit Sanchez *lib. 6. sum. c. 9. num. 67.*

10. Maior tamen difficultas est, si ex causis quidem veris fuisti, grauib; scilicet delictis ad finem extorquendi dimissionem perpetratis, dimissionem obtineas; an inquam liber euasas; Videtur enim liber euadere, tametsi grauisimè peccaueris; quia societas potestatem habet expellendi eos, qui vel non possunt, vel nolunt suos mores componere, iuxta eius laudabile institutum, vt habetur 2. *p. consilii. cap. 4. §. 4.* Sed te illa graui delicta committente dimitte societas; eo quod vel non possis, vel nolis corrigere: ergo illa dimissio valida est. Nihilominus tenendum est, eam dimissionem inualidam esse. Quia esto tibi concessa sit occasione illorum delictorum at creduntur illa delicta ex infirmitate, indolente depræuata fuisse commissa, non autem ex industria, & ad finem extorquendi dimissionem. Cum ergo illa delicta ex hoc fine commissa moraliter diuersa sint à delictis ex infirmitate præuata indole committis, & dimissio non fuerit concessa ob ea delicta commissa ex industria; quia nunquam præsumitur sic commissa esse; efficitur sane inuoluntariam esse dimissionem ac proinde nullam; & ita tradidit Congregatio generalis *dicto decreto 18. §. 4.* Sanchez *cap. 9. num. 66.* & condidit dicta tract. precedenti de voto *disp. 1. p. 17.* Post tamen superior tibi dimissionem concedere ex malitia peccatis; hoc solum præbatur ratio dubitandi, at nunquam præsumi potest, nisi clarè exprimat.

11. Sed inquires, quam obligationem habeas his inquis medijs dimissionem extorquens? Certum est, te obligatum esse ad religionem redire; quia nulla fuit dimissio; ac proinde debet apponere media, quæ ad hunc finem iudicaris necessaria fore. Cum ergo primum, & præcipuum sit fraudem detegere, & malitiam commissam declarare, ne præsumas delicta ex mala indole commisisse, neque non esse corrigendum, sine dubio ad fraudis manifestationem teneris. Quod si fraude detecta nollet superior potestatem habens dimitte, & recipiendi, te recipere, eo ipso liber à votis es; quia illa repulsa est tacita dimissio, & præcedens dimissionis ratificatio. Noranter dixi, si te nollet recipere qui potestatem habet dimitte, & recipiendi. Nam si solum habet potestatem recipiendi, non tamen dimitte, vt contingit in Provincialibus Societatis, difficile est, an detecta Provinciali veritate, & ab eo repulsi, liberi maneat à votis; Affirmat Sanchez *lib. 6. sum. c. 9. n. 66. sine.* Quia cum Provincialis habeat potestatem non admittendi iterum qui à Generali dimissus est, consequenter habet potestatem ratam habendi priorem dimissionem, quando deus admittit, non expedire iudicauerit. At certe hæc doctrina mihi difficilis est. Suppono enim dimissionem factam à Generali, vel Provinciali eius nomine nullam fuisse, vt pote fraude extortam. Suppono deinde Provinciale potestatem non habere dimitte cum qui ex industria, & malitia ad finem extorquendi dimissionem causas apponit. Ex his ergo suppositis manifestè videtur inserti esse sola Provincialis repulsa veritate detecta te liberum à votis non esse quia nequit firmam, & ratam habere dimissionem, quam facere non potest. Neque ex eo quod Provincialis habeat potestatem non admittendi iterum, qui à Generali dimissus est, inferre potes habere potestatem ratam habendi dimissionem nullam à Generali factam; quia aliud est non admittit, aliud dimitte; habet tamen Provincialis potestatem non admittendi dimissum, non tamen ad verè dimitte, qui verè dimissus non est. Adde habere potestatem ad non admittendum dimissum, qui verè dimissus est, secus qui dimissus non est. Hunc enim tenetur admittit eodem modo, ac tenetur fugitiuum; quia verè fugitiuus est. Sed quia Provincialis non tenetur sic expulso assenti media ex industria ad expulsionem apponisse, ideo inualide expulsum iustissime non admittit. Quocirca, vt liber à votis existas Generalem consulere, &que veritatem manifestare debes.

12. Sed quid si magna instantia, & continua importunitate dimissionem extorqueas; Credo validam fore dimissionem, tametsi à peccato mortali raro excuseris. Priorem partem supponit congregatio. *VII. supradicto decreto 18. §. 3.* quæque definit cogendos esse alium ordinem ingredi, qui sola importunitate dimissionem extorquet; & rarissime permittendos esse ad facultatem redire. Ratio est; quia illa importunitas, & continua instantia non reddit concessionem simpliciter inuoluntariam, & ex alia parte præstat Societati sufficientem expulsionis causam; societas enim ad sua ministeria excoactis militibus voluntarios, & suo instituto bene affectos expulsum. Quod vero à peccato mortali raro excuseris, perisusulatur. Quod vero à peccato mortali raro excuseris, perisusulatur. Quod primo ex *supradicta congregat. decreto §. 1. vbi statuitur,*

ut ij qui dimissionem petunt nulla sufficienti causa ducti, neque Provincialis montis acquiescentes, Provincialis referant propria manu subscriptas causas omnes, quod dimissionem procurant, quas Provincialis cum conscriptoribus diligenter examinatas ad P. N. Generalem mittere debet, simulque declarabit, quid ipse, & consultores sentiant, Quas si P. N. Generalis non iudicaverit ad dimissionem sufficientes, & idoneas, Provincialis sub obedientia precepto perpetuum silentium eis indicat; eosque si non obtemperent, pro delicti qualitate feuerè puniat publica etià animadversione, si publica ad alios culpa promanavit, concluditque congregatio. Sciantque tales se in conscientia tuos non esse, sed mortali culpæ subiacere, quandiu in illa animi obstinatione manent. Ex quibus manifestè colligitur reum esse culpæ mortalis, qui dimissioni insistit ob causas à P. N. Generali ut insufficientes declaratas: quia eo ipso censetur ob solam importunitatem velle sibi dimissionem concedi. Secundo persuadetur ex obligatione à votis inducta: hæc enim est de perseverantia in religione, quantum est ex parte religiosi: at ad obtinendam hanc perseverantiam necessaria est voluntas illius, & ad religionem affectus. Ergo qui hanc voluntatem, & affectum saltem mediocri diligentia non procurat, sed potius sua instantia, & continua importunitate à se remouet, aduersus votum procedit, & ita tradit Sanch. lib. 6. sum. cap. 9. num. 60.

13. Hinc à fortiori constat te reum esse culpæ mortalis aduersus votorum emissionem, si mediocrem diligentiam non adhibeas in vitandis culpis aliàs leuibus, ex quibus iuste presumere potes fore à Societate expellendum. Nam cum tenearis in religione perseverare vota que perpetuò obseruare, consequenter tenearis ad apponenda media, obstaculæque remouenda, quæ reputantur obseruationi committere necessaria. Sanchez dist. 7. cap. 9. num. 69.

PUNCTVM XXI.

An Religiosus expulsus teneatur ad Religionem redire, reditumque procurare?

SVMMARIVM.

1. Aliqua certa premittuntur.
2. Expulsus ad Religionem rediens non indiget noua professione.
3. Vota que professioni coniuncta sunt, non extingui expulsiōe, sed solum suspendi, ut certum premititur.
4. An Religiosus per sententiam definitiuam, & perpetuam à Religione expulsus ad eam redire teneatur? Pro parte negatiua proponuntur fundamenta.
5. Opposita sententia verior est.
6. Est facta rationibus contrariis.
7. An eiectus recipiendus sit ad eundem gradum, quo ante expulsiōem erat constitutus quoad solum, locum, suffragia, &c. Affirmat Sanch. sed doctrina Suar. adhibendam est.

In hac questione certum est inualidè expulsum obligatum esse quantum est ex parte sua reditum procurare. Nam cum ex vi votorum teneatur regularem vitam degere, & ab illa obligatione legitime non sit absolutus, debet quantum in se est, illius obseruantiam procurare: sic tenent omnes Doctores in discursu referendi. Secundo certum est expulsum pro limitato tempore, illo transacto ad Religionem redire debere, aliàs erit fugitiuus, vel apostata, cum extra Religionem absque licentia vagetur. Tertio est certum, nullum professum quantumuis per sententiam definitiuam, & perpetuam à Religione expulsum liberum esse à tribus votis substantialibus, castitatis, paupertatis, & obedientiæ: sed omnino his votis ligatum dimitti; tamen eorum obseruantia statui expulsiōis accommodetur. Hæc enim vota ad summum cessare possunt sola dispensatione Pontificis communi, & gratissima causa intercedente, qualis non est, nec debet esse deprauata vita Religiosi, quæ præstat expulsiōni causam, & ita fulminet Nauarr. com. 2. de Regular. n. 34. & seqq. & com. 3. n. 46. Azor. 1. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 16. q. 4. & cap. 37. q. 2. Valq. 1. 2. disp. 165. n. 87. Lessius, lib. 2. c. 41. dub. 1. n. 212. Suar. 1. 5. de censur. disp. 21. sect. 1. num. 20. & 1. 4. de Relig. tract. 5. lib. 3. cap. 6. n. 1. Sanch. lib. 6. sum. cap. 9. n. 27. Layman. lib. 4. sum. tract. 5. cap. 13. quest. 1. & alij plures apud ipsos. Et conuincitur ex cap. fin. de Regular.

2. Hinc deduco, expulsum ad Religionem redeuntem non indigere noua professione; quia à priori non fuit absolutus, sed solum illius executio, & obligatio fuit pro tempore expulsiōis suspensa; sicuti contingit in casu diuorsij cum nocens reuertitur, & reconciliatur, non renouatur vinculum matrimonij, nec renouari potest, tamen redat vltus, qui per diuorsium erat suspensus. Sanch. lib. 6. sum. cap. 9. n. 33. Suar. dist. 7. cap. 5. num. 15. & 16.

Perd. à Castro. Sum. Mor. Pars 1. 11.

3. Quarto certum existimo; omnia illa vota, quæ professioni coniuncta sunt, non extingui expulsiōe, sed solum suspendi illorum obligationem ex defectu materiæ. Sanch. lib. 6. cap. 9. n. 56. Ratio prioris partis est; quia nulla est legitima causa, quare ea vota extinguantur professione, cui annexa sunt, non extincta, ideoque expulsi ad Religionem reuertentes non solent iterum ea vota emittere, sicut nec denuo professionem facere. Quod verò obligatio suspendatur, constat, quia non sunt apti expulsi ad illorum executionem, neque ipsi illa vota emittentes animum habuerunt obligandi ad illorum executionem extra Religionem. Ex quo fit Religiosus B. Mariæ de Mercede expulsus obligari non posse ut ad redimendos captiuos proficiscatur: quia non vouerunt dicte redemptioni incumbere habitu Religionis priuati; sed illo reuocato, & Religioni vniti, & incorporati. Idem est de Religiosis Minimis expulsis, non inquam teneri vitâ quadragesimalem obseruare, quia non videntur eam vitam vouisse, nisi annexam communi, & regulari. Idem de professis à Societate emittentibus votum quartum obediendi Summo Pontifici in missionibus, aliaque vota, qui si à Societate eiciantur, obligari non sunt tempore eiectionis ea obseruare. Quia non presumuntur uoluisse eorum obligationem subire, cum à gremio Religionis sunt separati. Est enim obligatio longè difficilior. Atque ita sustinet Sanchez d. cap. 9. n. 56. & 57. Hæc certa.

4. Dubium tamen est; an Religiosus per sententiam definitiuam, & perpetuam à Religione expulsus teneatur ad reditum; negat Nauarr. com. 2. n. 36. de Regul. & lib. 3. consil. eodem tit. consil. 18. 64. & 80. Man. Rodrig. 1. 1. quest. regul. q. 30. art. 20. Sayro thesaur. casuum. tit. 2. lib. 6. c. 9. n. 26. Azor. 1. 1. lib. 12. c. 16. q. 6. & cap. 27. q. 1. fauetque Textus in cap. fin. de Regular. vbi loquens de fugitiuis, & eiectis requiritendis, solos fugitiuos expressit compellendos esse ad reditum, tacite innuens eiectos compelli non posse: & ita videtur sentire Glossa ibi, & Abbas, n. 2. Ratione verò probatur primò, quia illa sententia de expulsiōe perpetua Religiosi fuit legitima (ut suppono) ergo seruanda est, iuxta leg. Res indicenti. ff. de Reg. iuris. At non seruatur expulso ad Religionem redeunte. Ergo expulsus perpetuò non solum non est obligatus ad reditum, imò nec recipi potest absque dispensatione. Secundo Religio expellens à se Religiosum excurit à se obligationem, quam habet illum retinendi, alendi, & gubernandi, sed hanc remissionem ipse Religiosus acceptat, ergo nequit religio reuocare. Nam ut habetur, leg. qui res, §. ult. ff. de solutionib. in perpetuum sublata obligatio restitui non potest. Tertio expulsus esto emendatus sit, cogere non potest Religionem, ut ipsum in se recipiat, ergo nec ipsum poterit Religio cogere: quia in his æqua debet esse conditio. Quarto, degradatus realiter, & in perpetuum non cogitur redire ad ministeria Ordinis exercenda, ergo nec Religiosus expulsus qui est ab statu Religioso degradatus. Quinò, eadem culpa bis puniri non potest, sed expulsi delictum expulsiōe puniuntur, nequit ergo iterum puniri. At si potest cogi ad Religionis reditum, delictum iterum puniuntur, tùm illa coactione, tùm rybore quem ex reditu patietur, tùm delicti præteriti continua memoria, obiectione, & improperio, tùm priuatione priuilegiorum, & honoris antiqui nequit ergo ad reditum obligari.

5. Nihilominus contrariam sententiam veriorē reputo, scilicet eiectum obligatum esse procurare Religionis reditum, & facto redire, quoties Religioni placitum fuerit: sic tradunt alijs relatis Sanch. lib. 6. sum. c. 9. n. 23. & 30. Suar. 1. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. c. 5. à n. 4. Lessius, lib. 2. de instit. c. 41. dub. 15. n. 111. Layman. lib. 4. sum. tr. 5. c. 13. q. 1. Et videtur conuincit ex dicto cap. fin. de Regular. vbi tam fugitiui, quam eiecti præcipiuntur queri, & ad Religionem reduci; quod nullatenus fieret, nisi supponeret Pontifex fugitiuos, & eiectos obligationem habere redeundi. Neque obstat, cum de compulsiōe ad reditum loquitur solos fugitiuos expressisse, quia forte id solum breuitatis causa fecit, vel certe quia eiecti reditus resistentes fugitiui esse incipiunt. Ratio verò nostræ sententiæ est, quia eiectus verus est, & substantialiter Religiosus, tamen ut membrum putridum à consortio aliorum separatus. Ergo habet obligationem statui Religioso necessariò annexam. At obligatio statui Religioso necessariò annexa, & ab eo inseparabilis est obligatio ad vitam communem, & sub obedientia Prælatorum regularium: quia id est votis promissum ergo eiectus hanc retinet obligationem. Ergo quantum est in se illius executionem procurare debet. Ergo quocumque Religio permiserit sub eius regimine expulsum viuere, ipse obligatus est acceptare.

6. Neque contrariæ rationes vrgent. Ad primam concedo sententiam illam fuisse legitimam, seruandamque esse quoties Religio sibi expedire iudicauerit; quis in fauorem illius lata fuit: ac proinde illam conditionem in se virtualiter imbitur, ut expulso duret, quoties sibi placuerit; sicuti contingit in sententia perpetui diuorsij ob adulterium ab vno coniuge commissum, quæ seruanda est, quousque innocentis placuerit nocentem reuocare, quia in fauorem innocentis lata fuit.